Teraz po polsku

Odc. 5: Jak mówić o filmach? [egzamin B1/B2]

Dzień dobry, cześć! Witam Was w kolejnym odcinku podcastu „Teraz po polsku”. Ten podcast jest skierowany do wszystkich osób, które uczą się języka polskiego jako obcego i chcą rozwijać umiejętność słuchania ze zrozumieniem, poznawać nowe słownictwo, nowe, ciekawe struktury, a przede wszystkim mieć codzienny kontakt z naturalnym językiem polskim. Ja mam na imię Lena i jestem nauczycielką języka polskiego jako obcego oraz prowadzącą tego podcastu. Zapraszam.

[muzyka]

W dzisiejszym odcinku zajmiemy się tematem, który może Wam się przydać zarówno w codziennych rozmowach, jak i na egzaminie certyfikatowym z języka polskiego, a mianowicie tematem filmów i seriali. Postaram się przekazać Wam najważniejsze słownictwo dotyczące języka filmu oraz odpowiedzieć na pytania: Jak generalnie mówić o filmach? I jak napisać recenzję filmu czy serialu? Jeśli planujecie zdawać egzamin na poziomach B1 lub B2, to być może już wiecie, że recenzja jest jedną z form, które mogą pojawić się na egzaminie w części pisemnej.

Ale, żeby nie było zbyt teoretycznie, na początek przeczytam Wam krótką recenzję polskiego filmu „Lalka”, który miał premierę kilka dni temu. Film nakręcono na podstawie powieści o tym samym tytule autorstwa Bolesława Prusa. „Lalka” jest obowiązkową lekturą szkolną, dlatego polecam Wam obejrzeć ten film, bo historię, którą opowiada, świetnie znają chyba wszyscy Polacy. Swoją drogą, może miesiąc temu na Netfliksie pojawiła się jeszcze jedna adaptacja „Lalki”, tym razem w formie serialu. Ta wersja wzbudziła wprawdzie wiele kontrowersji, a nawet krytyki, ale obejrzyjcie i oceńcie sami.

Dobrze, posłuchajcie recenzji, a potem wrócimy do najważniejszych słów. Zaczynajmy!

[muzyka]

Najnowsza ekranizacja „Lalki" Bolesława Prusa, w reżyserii Macieja Kawalskiego, trafiła do kin 30. września i od razu wzbudziła ogromne zainteresowanie. Fabuła filmu jest dobrze znana: akcja rozgrywa się w dziewiętnastowiecznej Warszawie, a w centrum historii stoi Stanisław Wokulski, kupiec zakochany bez pamięci w pięknej, ale chłodnej arystokratce, Izabeli Łęckiej. W rolę głównego bohatera wcielił się Marcin Dorociński, a u jego boku zagrała Kamila Urzędowska.

Obsada filmu robi wrażenie. Oprócz głównej pary na ekranie pojawia się właściwie cała polska śmietanka aktorska, a także dziesiątki statystów w scenach ulicznych, które świetnie oddają klimat dawnej Warszawy. Największe wrażenie robi scena balu, w której kamera płynnie przesuwa się między tańczącymi parami – to bez wątpienia jeden z najmocniejszych wizualnie momentów filmu.

Pod względem scenariusza twórcy trzymają się dość wiernie książki, więc nie należy się spodziewać dużych zwrotów akcji – ci, którzy znają lekturę ze szkoły, z grubsza będą wiedzieli, czego się spodziewać. To może być zaletą dla jednych, a wadą dla innych: miłośnicy powieści docenią szacunek dla oryginału, jednak widzowie szukający zaskoczenia mogą uznać fabułę za trochę przewidywalną.

Mimo to film jest wciągający – trzy godziny mijają szybko, a zdjęcia są naprawdę piękne. Jedyne, co trochę rozczarowuje, to momentami zbyt oklepane dialogi, jakby żywcem wyjęte z książki. Czy to rzeczywiście największa polska premiera roku, jak zapowiadali producenci? Chyba nie do końca, ale z pewnością jedna z najbardziej poruszających – i zdecydowanie warta obejrzenia na dużym ekranie.

Czas na słownictwo. Przejdziemy przez słowa mniej więcej w tej samej kolejności, w jakiej pojawiały się w tekście, natomiast chciałabym też przekazać Wam kilka dodatkowych wyrażeń, które mogą Wam się przydać do napisania recenzji czy też opowiedzenia o ulubionym filmie. Oczywiście, transkrypcję tego odcinka i ćwiczenia jak zwykle będziecie mogli znaleźć na stronie: terazpopolsku.pl.

Na początek, co jeśli inspiracją dla filmu była literatura? Tutaj mamy kilka opcji. Już w tekście pojawiają się dwa fajne wyrażenia: *na podstawie* i *ekranizacja*. Po pierwsze, ***na podstawie***. „Film *Lalka* powstał na podstawie powieści Bolesława Prusa". Po drugie, ***ekranizacja***, czyli przeniesienie książki na ekran. „Najnowsza ekranizacja *Lalki* jest już w kinach". Możemy też użyć czasownika: ***zekranizować***. „Tę powieść zekranizowano już trzy razy". Ostatnia opcja to ***adaptacja***. „Ten film jest adaptacją książki". Tutaj warto zaznaczyć, że chociaż wyrazy *adaptacja* i *ekranizacja* często są używane zamiennie, to nie są one w stu procentach synonimami. *Ekranizacja* jest zwykle dość blisko oryginału, jest podobna do książki. Natomiast *adaptacja* daje twórcom dużo więcej wolności artystycznej, więcej możliwości zmian, oryginał jest tylko inspiracją dla filmu.

Kolejne słowo to ***fabuła***, czyli historia opowiedziana w filmie, książce czy serialu – to, co się dzieje. Możemy więc zapytać: „O czym jest film?" lub „Jaka jest fabuła filmu?". Fabuła dzieli się na ***wątki***, czyli mniejsze elementy tej historii. Jeśli oglądamy film kryminalny, główny wątek, główny motyw to na przykład morderstwo, a wątki poboczne, dodatkowe to wątek romantyczny czy wątek przyjaźni. Czyli fabuła to cała historia, a wątki to mniejsze elementy tej historii. I jeszcze jedno bardzo ważne wyrażenie: ***akcja rozgrywa się***. Tego wyrażenia używamy, gdy chcemy powiedzieć, gdzie i kiedy dzieją się wydarzenia. Na przykład: „Akcja filmu *Lalka* rozgrywa się w dziewiętnastowiecznej Warszawie". „Akcja serialu rozgrywa się w Nowym Jorku, w latach 90-tych".

Czasem fabuła potrafi nas zaskoczyć – wtedy mówimy o ***zwrocie akcji***, czyli nagłej, nieoczekiwanej zmianie w historii. Jeśli film nie ma żadnych zwrotów akcji, możemy powiedzieć, że jest ***przewidywalny*** – czyli łatwo zgadnąć, co wydarzy się dalej. Przeciwieństwem przewidywalnej fabuły byłaby fabuła: nieprzewidywalna, zaskakująca albo nieoczywista.

Fabułę filmu tworzą oczywiście bohaterowie. Zwykle w filmach pojawia się ***główny bohater***, inaczej ***bohater pierwszoplanowy*** oraz ***bohaterowie drugoplanowi***, mniej ważni dla historii w filmie, dla fabuły. Jeśli chcecie zabrzmieć trochę mądrzej, możecie użyć terminów: ***protagonista*** i ***antagonista*** – czyli główny bohater i jego przeciwnik, jego wróg. Często w filmach antagonista może być ***czarnym charakterem***.

Następne słowo to ***obsada*** – czyli wszyscy aktorzy, którzy grają w danym filmie czy serialu. Obsada może być źle albo dobrze dobrana. Często mówimy też o ***gwiazdorskiej obsadzie***, czyli takiej, w której grają znani, popularni aktorzy. Czasownik, którego używamy w tym kontekście, to ***wcielić się w rolę***, czyli inaczej ***zagrać rolę***. Na przykład: „Marcin Dorociński wcielił się w rolę Wokulskiego". „W rolę arystokratki wcieliła się znana polska aktorka". W recenzji pojawiało się również słowo ***statysta***. Statysta to nie jest profesjonalny aktor, ale osoba, która pojawia się w tle, bez tekstu, bez większej roli.

Okay, a jak mówić o tym, jak film wygląda?
Zacznijmy od słowa ***scena***, czyli jeden konkretny fragment filmu, który rozgrywa się zwykle w jednym miejscu i w jednym czasie. Mówimy: „ta scena mnie poruszyła", „ta scena jest pamiętna", „największe wrażenie wywarła scena pościgu".

To, jak taka scena wygląda, zależy między innymi od ***kostiumów***, w które ubrani są aktorzy, oraz ***scenografii***, czyli wystroju miejsca i dekoracji. W filmach historycznych, takich jak „Lalka", to właśnie te dwa elementy często robią największe wrażenie.

Nie możemy też zapomnieć o muzyce oraz o zdjęciach. W kontekście filmów, w odniesieniu do muzyki, bardzo często używamy wyrażenia ***ścieżka dźwiękowa***, czyli cała muzyka, cała warstwa dźwiękowa, która powstała na potrzeby filmu lub została zaczerpnięta z autentycznych materiałów. ***Zdjęcia***, w tym kontekście, to cała wizualna warstwa filmu, to, jak pracuje kamera i jak wygląda obraz. Możemy więc mówić o „pięknych zdjęciach", „świetnej pracy kamery" czy „wspaniałej ścieżce dźwiękowej".

I na koniec kilka wyrażeń, których użyjemy, żeby podsumować naszą opinię o filmie. Po pierwsze przymiotnik: ***wciągający***. Wciągający film to taki, który bardzo nas zainteresował i trudno nam się od niego oderwać. Podobne znaczenie ma wyrażenie ***trzymający w napięciu***. Antonimem byłyby słowa nudny lub męczący.
Po drugie: ***oklepany***. Oklepany mówimy, kiedy coś, było już używane zbyt wiele razy i nie jest już ciekawe dla widza. Oklepane mogą być dialogi czy wątki filmu. Synonimy tego słowa to na przykład: ***banalny*** lub ***sztampowy***. Natomiast przeciwieństwem będzie ***oryginalny***, ***świeży*** albo ***nowatorski***.
I jeszcze ostatnie słowo, czyli: ***przereklamowany***. Przereklamowany film to film, o którym było bardzo głośno, który był bardzo reklamowany, ale okazał się nie tak dobry, jak tego oczekiwaliśmy, niezgodny z reklamą.

Dobrze. To już prawie wszystko na dziś, ale zanim skończymy, jeszcze jedna uwaga, szczególnie dla osób, które przygotowują się do egzaminu certyfikatowego. Dobra recenzja ma zwykle określoną strukturę: na początku ogólna informacja o filmie (tytuł, reżyser, obsada), potem krótki opis fabuły (oczywiście bez spoilerów), następnie pojawia się ocena poszczególnych elementów filmu, takich jak gra aktorska, zdjęcia czy scenariusz, a na końcu podsumowanie, czyli nasza osobista opinia, czy warto obejrzeć dany film i czy polecacie go.

Okay, to tyle na dzisiaj. Mam nadzieję, że następnym razem, kiedy ktoś zapyta Was, co ostatnio oglądaliście, będziecie mogli powiedzieć coś więcej niż „Film był bardzo fajny". Transkrypcję dzisiejszego odcinka, ćwiczenia oraz dodatkowe wskazówki do napisania recenzji znajdziecie jak zwykle na stronie: terazpopolsku.pl.
Życzę Wam wielu emocjonujących seanów i zapraszam na kolejny odcinek, który pojawi się już za tydzień.
Do zobaczenia, pa!

Słowniczek

Film i fabuła

fabuła • treść • wątek • wątek główny • wątek poboczny • wartka akcja • dynamiczna akcja • rozwlekła akcja • zwrot akcji • początek • zakończenie • finał • scenariusz • dialogi • ekranizacja • zekranizować • adaptacja • oryginał • film krótkometrażowy • film pełnometrażowy • seans • pokaz • premiera • scena • scenografia • kostiumy • zdjęcia • praca kamery • muzyka • ścieżka dźwiękowa

Ludzie i role

reżyser • w reżyserii • reżyserować/wyreżyserować • scenarzysta • twórcy • producent • obsada • dobrze/źle dobrana obsada • gwiazdorska obsada • gra aktorska • bohater pierwszoplanowy • główny bohater • bohater drugoplanowy • wcielić się w rolę • zagrać rolę • statysta • debiutant • nakręcić film

Opisywanie filmu

film opowiada o • w centrum historii stoi • akcja rozgrywa się w • akcja toczy się w • w rolę… wcielił się • główną rolę zagrał • scenariusz napisał • film wyreżyserował • film powstał na podstawie

Opinia o filmie

wciągający • trzymający w napięciu • porywający • nudny • męczący • nużący • poruszający • wzruszający • przewidywalny • zaskakujący • nieprzewidywalny • nieoczywisty • oklepany • banalny • sztampowy • schematyczny • oryginalny • świeży • nowatorski • przereklamowany • rozwlekły • wybitny • przeciętny • rozczarowujący

Przydatne zwroty

największą zaletą/wadą jest… • mocną/słabą stroną filmu jest… • na plus • na minus • serdecznie polecam • gorąco polecam • polecam każdemu, kto lubi… • warto obejrzeć • to film dla widzów, którzy… • zdecydowanie odradzam • stanowczo odradzam • nie polecam

Struktura

1. Informacje o filmie	tytuł, reżyser, obsada, premiera itd.
2. Fabuła	krótko, o czym jest film, bez spoilerów
3. Ocena	zalety i wady: gra aktorska, zdjęcia, scenariusz, muzyka
4. Podsumowanie	czy warto obejrzeć i dla kogo

Jak pisać?

1. Uzasadniaj opinię. Nie pisz tylko „Film był fajny”. Napisz, dlaczego taki był.
2. Wyrażaj opinię jako opinię: według mnie, moim zdaniem, wydaje mi się, że, mam wrażenie, że.
3. Łącz zdania: jednak, natomiast, mimo to, poza tym, dlatego, z jednej strony… z drugiej strony…
4. Pokaż, że znasz słownictwo filmowe: fabuła, wątek, zwrot akcji, obsada, scenografia, ścieżka dźwiękowa.
5. Używaj różnych przymiotników. Zamiast ciągle pisać fajny, użyj np. wciągający, poruszający, oryginalny.
6. Zachowaj spójny styl. Recenzja jest tekstem pół-formalnym: bez skrótów i bez języka potocznego.

Ćw. 1: Wybierz wyrażenie o przeciwnym znaczeniu.

1. film krótkometrażowy
   a) film dokumentalny b) film animowany c) film pełnometrażowy d) film niemy
2. bohater pierwszoplanowy
   a) czarny charakter b) bohater drugoplanowy c) główny bohater d) protagonista
3. przewidywalny
   a) zaskakujący b) typowy c) schematyczny d) oczywisty
4. wciągający
   a) porywający b) emocjonujący c) nużący d) dynamiczny
5. polecać
   a) rekomendować b) oceniać c) krytykować d) odradzać
6. wątek główny
   a) wątek poboczny b) wątek miłosny c) wątek kryminalny d) wątek rodzinny
7. wartka akcja
   a) akcja pełna napięcia b) akcja rozwlekła c) akcja pełna zwrotów d) akcja dynamiczna
8. szczęśliwe zakończenie
   a) otwarte zakończenie b) zaskakujące zakończenie c) długie zakończenie d) tragiczne zakończenie
9. oryginalny scenariusz
   a) autorski scenariusz b) nowy scenariusz c) schematyczny scenariusz d) krótki scenariusz
10. wybitny film
    a) przeciętny film b) kultowy film c) nagradzany film d) znany film

Ćw. 2: Wybierz właściwe słowo.

1. Akcja filmu _____ w małym miasteczku nad morzem.
   a) odbywa się b) nagrywa się c) rozgrywa się d) wystawia się
2. W rolę policjantki _____ znana aktorka teatralna.
   a) wcieliła się b) zagrała c) nakręciła d) wstąpiła
3. Scenariusz do filmu _____ młody scenarzysta.
   a) nakręcił b) zagrał c) wyreżyserował d) napisał
4. Film _____ ponad dwie godziny, więc jest filmem pełnometrażowym.
   a) trwa b) toczy się c) gra d) rozgrywa się
5. Reżyser _____ film w ciągu zaledwie miesiąca.
   a) napisał b) nakręcił c) obsadził d) zagrał
6. W tym filmie nie ma ani jednego _____ i wszystko da się przewidzieć.
   a) zmiany b) wątku c) statysty d) zwrotu akcji
7. Bohater _____ nie pojawia się na ekranie zbyt często, ale jego rola jest ważna.
   a) drugoplanowy b) pierwszoplanowy c) krótkometrażowy d) pełnometrażowy
8. Krytycy _____ ten film za najlepszy w tym roku.
   a) odradzili b) polecili c) uznali d) obsadzili
9. Zakończenie filmu było tak _____, że nikt na sali się go nie spodziewał.
   a) zaskakujące b) przewidywalne c) monotonne d) przereklamowane
10. Fabuła była _____ i po dwudziestu minutach wiedziałem, jak film się skończy.
    a) trzymająca w napięciu b) przewidywalna c) wciągająca d) poruszająca

Ćw. 3: Połącz synonimy.

1. wciągający
2. zaskakujący
3. nudny
4. fabuła
5. bohater
6. oklepany
7. zakończenie
8. wartka akcja
9. ścieżka dźwiękowa
10. ekranizacja

- adaptacja
- finał
- muzyka
- trzymający w napięciu
- dynamiczna akcja
- monotonny
- treść
- postać
- nieoczekiwany
- sztampowy

Ćw. 4: Uzupełnij zdania wyrażeniami z ramki.

recenzja · obsada · premiera · bohater pierwszoplanowy · reżyser · fabuła · ekranizacja · zwrot akcji · film krótkometrażowy · scenariusz

1. Ten _____ trwa tylko piętnaście minut, więc obejrzysz go w przerwie na lunch.
2. Najważniejsza w filmie jest dobra _____, bo bez ciekawej historii nawet świetni aktorzy nie pomogą.
3. W połowie filmu następuje niespodziewany _____ i wszystko okazuje się inne, niż myśleliśmy.
4. Każdy _____ jest na ekranie przez większość filmu i to jego losy śledzimy.
5. _____ filmu napisał autor znanej powieści, ale historię mocno zmienił.
6. W _____ znaleźli się zarówno znani aktorzy, jak i debiutanci.
7. Ten film to _____ znanej powieści i fani książki są podzieleni.
8. _____ filmu odbędzie się w piątek, a bilety są już w sprzedaży.
9. Przeczytałam w gazecie krótką _____ nowego filmu i postanowiłam go obejrzeć.
10. _____ filmu sam napisał scenariusz i zagrał niewielką rolę.

Ćw. 5: Przeczytaj recenzję i dopasuj usunięte fragmenty tekstu.

(1) w małym miasteczku w górach, a jego główną bohaterką jest młoda nauczycielka, która wraca w rodzinne strony. Fabuła nie jest skomplikowana, ale dzięki wartkiej akcji (2). Największą zaletą filmu jest (3), który zmienia sens całej historii. Scenariusz napisał sam reżyser, który, jak widać, (4). W obsadzie znaleźli się głównie młodzi aktorzy, a główną rolę (5), która jest bardzo przekonująca. Film ma też wady: niektóre sceny są rozwlekłe i (6). Mimo to (7) każdemu, kto lubi kino obyczajowe. To (8) film, który zostaje w pamięci na długo.

A. gorąco go polecam	F. niespodziewany zwrot akcji w połowie filmu
B. łatwo stracić zainteresowanie	G. serdecznie go polecam
C. niepotrzebnie wydłużają seans	H. poruszający i wartościowy
D. Akcja tego filmu rozgrywa się	I. dobrze zna realia małych miejscowości
E. zagrała debiutantka	J. nie sposób się nudzić